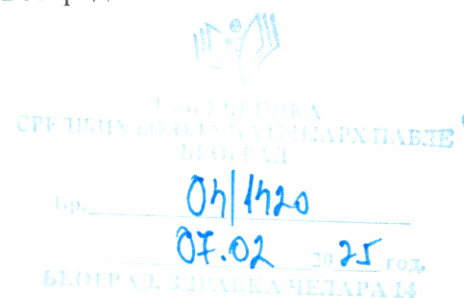

„Дом ученика средњих школа Патријарх Павле-Београд“

Правилник о поступању у установи у одговору на дискриминацију,
насиље, злостављање и занемаривање Дома ученика средњих
школа Патријарх Павле - Београд

Април 2025. године, Београд

На основу члана 32., става 1., тачке 1. Статута „Дома ученика средњих школа Патријарх Павле-Београд“, Управни одбор доноси

Правилник о поступању у установи у одговору на дискриминацију, насиље, злостављање и занемаривање Дома ученика средњих школа Патријарх Павле - Београд

Правилник о поступању у установи у одговору на дискриминацију, насиље, злостављање и занемаривање Дома ученика средњих школа Патријарх Павле - Београд (у даљем тексту: Дом ученика), сачињен је у складу са Посебним протоколом за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама (МПН, 2007), са Правилником о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања или васпитања (Службени гласник РС, бр. 22/2016), као и са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље злостављање и занемаривање (Службени гласник РС, 11/2024).

Правилником о поступању у установи у одговору на дискриминацију, насиље, злостављање и занемаривање (у даљем тексту: Правилник) описију се облици насиља, злостављања и дискриминације и њихове манифестације и дефинише се разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима. Поред тога, прописују се садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начини за процену ризика, начини заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности.

Одредбе овог Правилника се односе и на повреду права запослених у делу како је то предвиђено одредбама Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље злостављање и занемаривање (Службени гласник РС, 11/2024).

На основу овог Правилника, Тим за заштиту од насиља, злостављања и запостављања доноси Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Облици насиља и злостављања

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Насиље и злостављање може да се јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и електронско.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дигитално насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица. У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

Облици дискриминације и њихова манифестација

Непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица због његовог/њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији у процесу образовања и васпитања било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или би могли бити стављени у неповољан положај, нарочито ако се:

- 1) врши дискриминација деце и ученика од стране запослених у установи у процесу образовања и васпитања,
- 2) врши дискриминација запослених, деце и ученика од стране трећих лица у вези са процесом образовања и васпитања,

- 3) спроводи дискриминацију према родитељима, односно старатељима деце и ученика од стране запослених и трећих лица када се она односи на процес образовања и васпитања,
- 4) на друге начине непосредно врши дискриминацију.

Посредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, у процесу образовања и васпитања због његовог/њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна.

Повреда начела једнаких права и обавеза постоји ако се лицу или групи лица, у процесу образовања и васпитања, због његовог, односно њиховог личног својства неоправдано ускраћују права и слободе или намећу обавезе које се у истој или сличној ситуацији не ускраћују или не намећу другом лицу или групи лица, ако су циљ или последица предузетих мера неоправдани и ако не постоји сразмера између предузетих мера и циља који се тим мерама остварује.

Дискриминација постоји ако се у процесу образовања и васпитања према лицу, или групи лица неоправдано поступа лошије него што се поступа или би се поступало према другима, искључиво или углавном због тога што су тражили, односно намеравају да траже заштиту од дискриминације или због тога што су понудили или намеравају да понуде доказе о дискриминаторском поступању, а нарочито када се услед тога:

- 1) деца, односно ученици не вреднују за њихов рад по истим критеријумима као остала деца и ученици,
- 2) деца, односно ученици, родитељ, односно старатељ, запослени и трећа лица трпе претње и уцене,
- 3) деца, односно ученици, родитељ, односно старатељ, запослени и трећа лица стављају у неповољан положај у образовно-васпитном процесу,
- 4) деца, односно ученици, родитељ, односно старатељ, запослени и трећа лица јавно излажу понижењу и подсмеху, а њихове примедбе и захтеви игноришу.

Дискриминацијом не сматрају се поступци и мере које се предузимају према деци, односно ученицима којима је потребна посебна подршка.

Удруживање ради вршења дискриминације постоји ако се у установи или у процесу образовања и васпитања, образују удружења или групе чије је деловање усмерено на кршење уставом, правилима међународног права и законом зајемчених слобода и права или на изазивање националне, расне, верске и друге мржње, раздора или нетрпељивости, као и у свим другим случајевима када удруживање има за циљ вршење дискриминације.

Говор мржње је сваки облик изражавања идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња и насиље против лица или групе лица учесника у процесу образовања и васпитања, односно ма ког другог лица због његовог личног својства, а које је у вези са процесом образовања и васпитања или радом установе, а нарочито:

- 1) исписивање порука или симбола на објектима установе или у њеном непосредном окружењу којим се подстиче на дискриминацију, мржњу или насиље према учесницима у процесу образовања и васпитања и сваком другом лицу или групи лица с обзиром на њихово лично својство,
- 2) коришћење уџбеника и других наставних средстава (у даљем тексту: уџбеник), часописа, јавних гласила и других публикација, интернет сајтова и других средстава комуникације, на скуповима и јавним местима у процесу образовања и васпитања који у себи садрже поруке дискриминације, мржње или насиља,
- 3) коришћење других садржаја у васпитном раду који негативно и у омаловажавајућем значењу говоре о лицу или групи лица с обзиром на њихово лично својство,
- 4) јавно изношење од стране учесника у образовно-васпитном процесу идеја, информација и мишљења којим се позива на неједнак третман или насиље према било ком лицу или групи лица с обзиром на њихово лично својство.

Узнемиравање и понижавајуће поступање постоји када су учесници у процесу образовања и васпитања, од стране других учесника у процесу образовања и васпитања, односно трећих лица, услед свог личног својства, у процесу образовања и васпитања изложени дискриминаторском поступању, које има за циљ или представља повреду достојанства и којим се ствара осећај понижености, узнемирености или одбачености, шири страх или непријатељство, односно ствара понижавајуће и увредљиво окружење, а нарочито:

- 1) коришћењем погрдних имена, надимака и стереотипа којима се вређа њихово достојанство на основу личног својства,
- 2) излагањем подсмеху постигнућа учесника у образовно-васпитном процесу, а нарочито деце и ученика,
- 3) излагањем подсмеху физичког изгледа, социјалног порекла, рода, пола, сексуалне оријентације, односно било ког другог личног својства учесника у образовно-васпитном процесу,
- 4) јавним понижавањем и претњом примене непримерених казни и санкција према деци, ученицима и другим учесницима у образовном и васпитном процесу,
- 5) дискриминаторским поступањем којим, супротно закону, долази до узнемиравања или понижавајућег поступања према учесницима у образовном и васпитном процесу.

Посебни случајеви дискриминације су дискриминација у:

- 1) остваривању исхода и стандарда образовања и васпитања,
- 2) остваривању права на образовање и васпитање,

- 3) употреби језика и писма,
- 4) обезбеђивању безбедности деце и ученика и других учесника у образовном и васпитном процесу,
- 5) поштовању правила понашања у установи;
- 6) планирању и програмирању образовно-васпитног рада,
- 7) реализацији образовно-васпитног рада,
- 8) руковођењу и организовању рада (у даљем тексту: управљању) установом,
- 9) поштовању права детета, односно ученика, и других учесника у образовном и васпитном процесу,
- 10) прикупљању и употреби података о деци, ученицима, родитељима, старатељима и запосленима када то законом или подзаконским актом није предвиђено,
- 11) запошљавању и поступању према запосленима у установи,
- 12) другим областима од значаја за образовање и васпитање.

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања установе у ситуацијама насиља и злостављања када су актери деца, односно ученици (дете - дете, ученик - ученик, дете и ученик - запослени). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. У таквим ситуацијама, васпитач, у сарадњи са тимом и управом Дома, процењује ниво одређеног нивоа насиља и поступа у складу са донесеном одлуком.

Облик насиља	Ниво	Начини манифестовања
Физичко насиље и злостављање	I	ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари
	II	шамарање, ударање, гажење, цепање одела, "шутке", затварање, плување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу
	III	туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем

Психичко насиље и злостављање	I	омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, "прозивање"
	II	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање
	III	заstraшивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације
Социјално насиље и злостављање	I	добацивање, подсмивање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина
	II	сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање
	III	претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других
Сексуално насиље и злостављање	I	неумесно, са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација.
	II	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење
	III	завођење од стране ученика и одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест
Насиље и злостављање	I	узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом или путем аудиовизуелних снимака

злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма		
	II	оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и чествовања у циљу вређања, исмевања и подстицање угрожавања достојанства личности, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика
	III	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и чествовања у циљу слања претњи и угрожавања сигурности, дечија порнографија

Превентивне активности усмерене према дискриминацији, насиљу, злостављању и занемаривању

Важно је да Дом ученика креира климу поверења, толеранције и поштовања права у којој се:

- учи, развија и негује култура понашања и уважавања личности;
- не толерешие насиље, дискриминација, злостављање и запостављање
- не ћути се у вези са насиљем
- развија одговорност свих запослених.

Превентивне активности су усмерене на:

1. стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања
2. укључивање свих интересних група (ученици, васпитачи, стручни сарадници, радници обезбеђења, директор, родитељи)
3. подизање нивоа свести и осетљивости свих укључених у живот и рад у Дому ученика за препознавање насиља и дискриминације и реаговање на њих
4. унапређење знања, вештина и ставова потребних за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивног реаговања на насиље
5. информисање свих укључених у живот и рад у Дому ученика о процедурама и поступцима за заштиту од дискриминације и насиља и реаговање у тим ситуацијама.

Узевши у обзир основне циљеве васпитно-образовних установа као што је дом ученика, превенција насиља се намеће као један од основних задатака у васпитном процесу. План

превенције заснива се на редовном васпитном раду. Ова тема је заступљена, како у васпитном процесу унутар васпитне групе, тако и кроз рад секција и путем различитих пројеката и активности у дому.

Превентивне активности у васпитном раду се одвијају на свим узрастима. Ипак, акценат активности би се требао усмерити на ученике I разреда, као и на младиће јер је утврђено да су они изложенији интензивнијим облицима насилничког понашања, а у много мањем броју пријављују такве случајеве.

Обавеза свих запослених јесте да се упознају са садржајем и одредбама Правилника о поступању у установи у одговору на дискриминацију, насиље, злостављање и занемаривање Дома ученика средњих школа Патријарх Павле – Београд.

У Дому ученика се подстичу и реализују следеће превентивне васпитне активности:

- активна обрада васпитних тема које се односе на ненасилну комуникацију, мирољубиво решавање конфликта и сл. Ове теме се обрађују у васпитној групи континуирано током целе школске године, тј. њихова реализација није ограничена на један одређени временски период,
- унапређење познавања процедура за пријављивање и поступање код ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње и/или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања,
- унапређење поверења ученика (и њихових родитеља) у васпитне и безбедносне структуре дома у циљу брзог пријављивања случајева вршњачког насиља,
- активна реализација сличних садржаја кроз рад секција (од спортских до оних које иначе имају за циљ развијање толеранције, са посебним освртом на припреме за домска такмичења),
- подстицање укључивања ученика у добротворни, односно друштвено-корисни рад,
- едукација свих учесника у васпитном процесу о томе шта све обухватају појмови насиља и дискриминације,
- у сарадњи са активима васпитача планира се заједничка реализација васпитних тема које се односе на превенцију насиља међу младима,
- унапређење сарадње са Центром за помоћ у одрастању – реализација тема из области мирољубивог решавања конфликта,
- реализација пројеката који се односе на превенцију насилничког понашања и дискриминације, као и подстицање здравих животних стилова,
- дефинисање одређених васпитно-дисциплинских мера за одређене облике насилничког понашања, упознавање ученика са њима и доследно спровођење,
- сарадња са родитељима ученика у циљу унапређења поверења и заједничког деловања.

- успостављање сарадње са стручним институцијама и организацијама у циљу укључивања у нове пројекте и обуке васпитача и стручних сарадника за њихово спровођење.

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

На првом нивоу, по правилу, активности предузима **самостално васпитач, у сарадњи са родитељем**, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом и индивидуално. О догађају и предузетим мерама васпитач извештава координатора васпитне службе.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, интервенише се активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима **васпитач у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља**, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, покреће се васпитно-дисциплински поступак и изриче се мера, у складу са Законом о ученичком и студентском стандарду и Правилником о дисциплинско-материјалној одговорности ученика. Уколико се родитељ не одазове на позив установе, у складу са законом установа подноси прекшајну, односно кривичну пријаву за утврђивање одговорности родитеља и обраћа се надлежном центру за социјални рад да против родитеља поднесе мере из своје надлежности.

На трећем нивоу, активности предузима **директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби** (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе) **и обавештава Министарство (одељење за послове ученичког и студентског стандарда) у року од 24 сата**. Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

Информације о насиљу, злостављању и занемаривању од детета, односно ученика прикупља, по правилу, психолог, педагог, односно друго задужено лице у установи - васпитач или члан Тима за заштиту.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава полицију или јавног тужиоца, који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтева предузимање неодложних интервентних мера и активности, директор обавештава родитеља и центар за социјални рад, који даље координира активностима са свим учесницима у процесу заштите детета и ученика.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеља и подноси кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању.

Уколико постоји сумња или сазнање да ученик припрема и/или учествује у идеолошки мотивисаном насиљу, односно у насилном екстремизму које има елементе кривичног дела и када тај догађај очигледно захтева неодложно поступање, директор одмах обавештава родитеља, јавног тужиоца и полицију.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, директор се обраћа служби надлежној за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно Центру за заштиту жртава трговине, надлежном центру за социјални рад и полицији.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите) на основу Правилника о протоколу.

Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са Законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетног ученика) према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Када се насиље и злостављања дешава у установи између одраслих лица (запослени-запослени-родитељ, запослени, родитељ-треће лице) директор предузима мере у складу са законом.

Уколико установа има сазнање да су ученици укључени у насиље које се догодила ван установе, дужна је да појача васпитни рад са ученицима уз обавезно укључивање родитеља, осим када се ради о насиљу у породици (тада се укључује центар за социјални рад).

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

Заштита запослених

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећих лица у установи или за време организовања активности установе.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад, да покрене дисциплински поступак, а ако постоје елементи прекршаја или кривичног дела, да поднесе пријаву надлежном јавном тужилаштву и полицији.

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом или запослени према запосленом, директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију, а када је родитељ у питању, и надлежни центар за социјални рад.

Сви запослени у Дому који имају сазнање о дискриминацији и/или насиљу обавезују се на поступање!

Редослед поступања у интервенцији

1) **Проверавање сумње или откривање насиља**, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација (директно или индиректно) у циљу утврђивања релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање.

2) **Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника** је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног васпитача да одлучно прекину све активности, раздвоје и смире учеснике у акту насиља. У случају

да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад. Родитељ има обавезу и одговорност, у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања, да на позив установе активно учествује у свим облицима васпитног рада са учеником, односно да сарађује са установом у поступку заштите ученика од насиља.

4) Консултације у установи се врше ради разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. У консултације у установи укључују се: дежурни васпитач, групни васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Процена нивоа насиља у року од 24 сата утврђује се на састанку тима за заштиту.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство), центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу и др.

5) Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног чина, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл.

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања - појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са васпитном групом, укључивање ученичког парламента, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу.

План заштите сачињава тим за заштиту заједно са групним васпитачем, директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, установа ће укључити представнике васпитне групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике - учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите садржи и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге

надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство (Сектор за послове ученичког и студентског стандарда), односно надлежну школску управу, у року од 24 сата, путем дигиталне националне платформе „Чувам те“. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, надлежни јавни тужилац, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања. О комуникацији са медијима, установа је дужна да одмах обавести надлежну школску управу и службу надлежну за односе са јавношћу Министарства.

б) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци). Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

Редослед поступања у ситуацијама насиља дато је у табели у Прилогу 1.

Поступање установе у одговору на кризни догађај

Кризни догађаји су:

- природна смрт детета/ученика;
- покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;
- нестанак детета/ученика;
- масовно тровање у простору установе;
- дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- талачка криза;
- насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
- природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);

- епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- други кризни догађаји, у смислу Правилника о протоколу поступања у установи.

Тим за кризне догађаје формира се у циљу ефикасног поступања у установе у кризним догађајима. Програм поступања установе у кризним догађајима израђује се као обавезни и саставни део програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, а који је саставни део школског, односно предшколског и програма васпитног рада у домовима ученика. На основу програма израђује се план рада тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, који је саставни део годишњег плана рада установе.

Директор установе руководи тимом за кризне догађаје у складу са општим актом и годишњим планом рада.

Обавезни чланови тима за кризне догађаје су: координатор тима за заштиту, координатор васпитне службе, представник родитеља, стручни сарадник и васпитачи и други запослени из установе, а који могу бити и чланови тима за заштиту.

Директор доноси решење којим се дефинише улога чланова тима за кризне догађаје, односно одређује чланове тима који ће обављати послове и активности које се односе на координацију, пружање психосоцијалне подршке и информисање.

Координација обухвата активности планирања, организације, координације и сарадње са спољном заштитном мрежом, праћења и евалуације.

Психосоцијална подршка обухвата активности праћења, решавања, процене потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, процене потребе за укључивањем мобилног тима и уколико до тога дође, сарадња са мобилним тимом.

Информисање обухвата активности прикупљања, проверавања, селективног дистрибуције информација, као и припреме саопштења.

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:

- прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
- успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;
- сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;
- благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају;
- психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима;
- израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
- организација евентуалних комеморативних активности;
- праћење реализације планова и евалуација;

- вођење документације и извештавање и
- други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај. На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, установа даље унапређује план поступања установе у кризним ситуацијама.

Извештај о реализацији посебног плана део је годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце/ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и подређује процес довозарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

Поступање установе у кризним ситуацијама детаљно је описано је у табели у Прилогу 2.

Документација, анализа и извештавање

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установе:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог нивоа потреб нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог нивоа потреб нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) прати остваривање активности друштвено-корисног, односно хуманог рада;
- 6) прати остваривање плана поступања у кризним догађајима;
- 7) евидентира кризне догађаје;
- 8) анализира стање и извештава.

Васпитач бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности; подноси извештај Тиму за заштиту у складу са динамиком предвиђеном Програмом заштите и евидентира у педагошкој документацији.

О случајевима који захтевају укључивање Тима за заштиту (први и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе једног психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор.

Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду Дома и садржи анализу ефеката превентивних мера и активности. Прати и прати случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев судије, односно другог надлежног органа обавезан да их достави у складу са законом.

Председник Управног одбора

Дома ученика средњих школа "Петар Други Павле-
Београд"

Дејан Фрковић, потпредседник

Прилог 1. Редослед поступања у ситуацијама насиља и дискриминације у установи

Активност	Носиоци активности
Откривање насиља/злостављања и/или дискриминације	васпитач, дежурни смиривач, сви запослени
Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника	васпитач, дежурни смиривач, сви запослени, мрежа спољашњих институција по потреби (полиција, хитна помоћ)
Прикупљање основних обавештења, процена нивоа насиља и процена ризика од будућег насиља	васпитач
Обавештавање родитеља Предузимање хитних акција	васпитач, дежурни запослени
Консултације у установи Активирање унутрашње мреже заштите	дежурни васпитач, главни васпитач, помоћник директора за заштитни рад, координатор заштитне службе, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент
Израда оперативног плана заштите	тим за заштиту, васпитач, директор
Активирање спољашње мреже заштите	директор, тим за заштиту, васпитач
Покретање васпитно-дисциплинског поступка	васпитач, директор
Праћење ефеката предузетих мера	васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог

Прилог 2. Поступање установе када се деси кризни догађај

Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа	Тим прикупља информације о догађају (опис догађаја, место и време када се десио догађај), ко је био погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у којем је стању, као и о томе шта је већ урађено и изведено до сада у установи. У зависности од врсте/облика кризног догађаја, наредни корак подразумева хитно обавештавање полицијске помоћи, ватрогасне службе, као и других ресора којима је потребних органа/служби. Тим за кризне догађаје благовремено информисање Министарство просвете, односно надлежну школу у циљу обавештавања, као и предузетим активностима.
Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим).	На основу прикупљених података, тим одмах уз хитног обавештавања спољашње мреже заштите, успоставља процену да ли може да поступа самостално или јој је потребна помоћ и подршка представника спољашње мреже заштите, са којом израђује јединствен план деловања, планирање и извештавања. У зависности од облика/врсте и степена интензитета кризног догађаја установа процењује кога укључује из спољашње мреже заштите.
Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције	Уколико кризни догађај као последицу има више троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, ради пружања неопходне подршке. У ситуацијама када поступа мобилни тим за кризне догађаје установе постаје саставни део мобилног тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне и формализованом тиму, учествује у заједничком планирању, реализацији и реализацији психосоцијалне подршке. У сарадњи са мобилним тимом, тим установе врши праћење и идентификацију учесника и запослених којима је потребна помоћ и пружање психолошку помоћ као и друге видове подршке.
Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају	Директор установе именује особу задужену за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и за медије. Саопштење за медије сарађује са надлежним службама Министарства.
Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима	Тим за кризне догађаје прати реакције деце, родитеља и запослених, идентификује коме је потребна подршка у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, тим процењује потребу за укључивањем деце, родитеља из система здравствене заштите у циљу пружања психосоцијалне подршке.

	и/или укључивање интерсекторског одбора тима за кризне ситуације.
Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи	Тим за кризне догађаје у сарадњи са другим тимовима установе израђује план рада по изменама извршеном плану. Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућим изазивима и потребама деце/ученика и запослених у погледу физичког, психичког и васпитних активности непосредно након завршетка кризног догађаја. План рада треба да садржи конкретне делатности и мере које установа планира да предузме, носиоци активности, планираних активности, временску динамику, начин праћења и извештавања. Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план и коригује га и коригује.
Организација евентуалних комеморативних активности	У случају кризних догађаја са смртним и телесним учествује у организацији и планирању адекватних комеморативних активности.
Праћење реализације плана и евалуација	Неопходно је праћење реализације плана рада тима за заштиту (у изменама извршеном плану) у зависности од степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима.
Вођење документације и извештавање	Тим је дужан и да води документацију о спроведеним активностима у вези поступањем у кризним ситуацијом. Извештај о поступању установе доставља се школској управи и сектору Министарства образовања и научноистраживачки и студентски стандард, у року од 15 дана од завршетка периода стабилизације рада у установи.